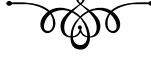

Natya Shastra Chapter 5

नाट्यशास्त्रं अध्यायः 5

Document Information

Text title : naaTyashaastra adhyaaya 5

File name : natya05.itx

Category : nATyashAstra, major_works, bharata

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sage Bharata

Transliterated by : dpadmakar at hotmail.com

Proofread by : dpadmakar at hotmail.com

Latest update : May 24, 2001

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ ಅಧ್ಯಾಯಃ 5

.. ಶ್ರೀರಸ್ತು ..

ಭರತಮುನಿಪ್ರಣೀತಂ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ

ಅಥ ಪೂರ್ವರಂಗವಿಧಾನೋ ನಾಮ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ .

ಭರತಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾಟ್ಯಸಂತಾನಕಾರಣಂ .

ಪುನರೇವಾಬ್ರುವನ್ನಾಕೃಮೃಷಯೋ ಹೃಷ್ಣಮಾನಸಾಃ .. 1..

ಯಥಾ ನಾಟ್ಯಸ್ಯ ಜನ್ಮೇದಂ ಜರ್ಜರಸ್ಯ ಚ ಸಂಭವಃ .

ವಿಘ್ನಾನಾಂ ಶಮನಂ ಚೈವ ದೈವತಾನಾಂ ಚ ಪೂಜನಂ .. 2..

ತದಸ್ಮಾಭಿಃ ಶ್ರುತಂ ಸರ್ವಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಚಾವಧಾರಿತಂ .

ನಿಖಿಲೇನ ಯಥಾತತ್ತ್ವಮಿಚ್ಛಾಮೋ ವೇದಿತುಂ ಪುನಃ .. 3..

ಪೂರ್ವರಂಗಂ ಮಹಾತೇಜಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಂಯುತಂ .

ಯಥಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾಮಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಂಸ್ತಥಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ .. 4..

ತೇಷಾಂ ತು ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುನೀನಾಂ ಭರತೋ ಮುನಿಃ .

ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಪುನರ್ವಾಕ್ಯಂ ಪೂರ್ವರಂಗವಿಧಿಂ ಪ್ರತಿ .. 5..

ಪೂರ್ವರಂಗಂ ಮಹಾಭಾಗಾ ಗದತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧತ .

ಪಾದಭಾಗಾಃ ಕಲಾಶ್ಚೈವ ಪರಿವರ್ತಾಸ್ತಥೈವ ಚ .. 6..

ಯಸ್ಮಾದ್ರಂಗೇ ಪ್ರಯೋಗೋಽಯಂ ಪೂರ್ವಮೇವ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ .

ತಸ್ಮಾದಯಂ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ .. 7..

ಅಸ್ಯಾಂಗಾನಿ ತು ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಯಥಾವದನುಪೂರ್ವಶಃ .

ತಂತ್ರೀಭಾಂಡಸಮಾಯೋಅಗ್ರೈಃ ಪಾಠ್ಯಯೋಗಕೃತ್ಯೈಸ್ತಥಾ .. 8..

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರೋಽವತರಣಂ ತಥಾ ಹ್ಯಾರಂಭ ಏವ ಚ .

ಆಶ್ರುವಣಾ ವಕ್ತೃಪಾಣಿಸ್ತಥಾ ಚ ಪರಿಘಟ್ಟನಾ .. 9..

ಸಂಘೋಟನಾ ತತಃ ಕಾರ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಾಸಾರಿತಮೇವ ಚ .

ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಧ್ಯಕನಿಷ್ಠಾನಿ ತಥೈವಾಸಾರತಾನಿ ಚ .. 10..

ಏತಾನಿ ತು ಬಹಿರ್ಗೀತಾನ್ಯಂತರ್ಯವನಿಕಾಗತೈಃ .

ಪ್ರಯೋಕ್ತೃಭಿಃ ಪ್ರಯೋಜ್ಯಾನಿ ತಂತ್ರೀಭಾಂಡಕೃತಾನಿ ಚ .. 11..

ತತಃ ಸರ್ವೈಸ್ತು ಕುತಪ್ಯೈಃ ಸಂಯುಕ್ತಾನೀಹ ಕಾರಯೇತ್ .

ವಿಘಟ್ಯ ವೈ ಯವನಿಕಾಂ ನೃತ್ತಪಾರ್ಯಕೃತಾನಿ ತು .. 12..
 ಗೀತಾನಾಂ ಮದ್ರಕಾದೀನಾಂ ಯೋಜ್ಯಮೇಕಂ ತು ಗೀತಕಂ .
 ವರ್ಧಮಾನಮಥಾಪೀಹ ತಾಂಡವಂ ಯತ್ರ ಯುಜ್ಯತೇ .. 13..
 ತತಶ್ಚೋತ್ಥಾಪನಂ ಕಾರ್ಯಂ ಪರಿವರ್ತನಮೇವ ಚ .
 ನಾಂದೀ ಶುಷ್ಕಾವಕೃಷ್ಣಾ ಚ ರಂಗದ್ವಾರಂ ತಥೈವ ಚ .. 14..
 ಚಾರಿ ಚೈವ ತತಃ ಕಾರ್ಯಾ ಮಹಾಚಾರೀ ತಥೈವ ಚ .
 ತ್ರಿಕಂ ಪ್ರರೋಚನಾಂ ಚಾಪಿ ಪೂರ್ವರಂಗೇ ಭವಂತಿ ಹಿ .. 15..
 ಏತಾನ್ಯಂಗಾನಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಪೂರ್ವರಂಗವಿಧೌ ದ್ವಿಜಾಃ .
 ಏತೇಷಾಂ ಲಕ್ಷಣಮಹಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ್ಯಾಮ್ಯನುಪೂರ್ವಶಃ .. 16..
 ಕುತಪಸ್ಯ ತು ವಿನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ .
 ತಥಾವತರಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಗಾಯಿಕಾನಾಂ ನಿವೇಶನಂ .. 17..
 ಪರಿಗೀತಕ್ರಿಯಾರಂಭ ಆರಂಭ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ .
 ಆತೋದ್ಯರಂಜನಾರ್ಥಂ ತು ಭವೇದಾಶ್ರಾವಣಾವಿಧಿಃ .. 18..
 ವಾದ್ಯವೃತ್ತಿವಿಭಾಗಾರ್ಥಂ ವಕ್ತ್ರ ಪಾಣಿವಿಧೀಯತೇ .
 ತಂತ್ರೋಜಃಕರಣಾರ್ಥಂ ತು ಭವೇಚ್ಚ ಪರಿಘಟ್ಟನಾ .. 19..
 ತಥಾ ಪಾಣಿವಿಭಾಗಾರ್ಥಂ ಭವೇತ್ಸಂಘೋಟನಾವಿಧಿಃ .
 ತಂತ್ರೀಭಾಂಡಸಮಾಯೋಗಾನ್ಮಾರ್ಗಸಾರಿತಮಿಷ್ಟತೇ .. 20..
 ಕಲಾಪಾತವಿಭಾಗಾರ್ಥಂ ಭವೇದಾಸಾರಿತಕ್ರಿಯಾ .
 ಕೀರ್ತನಾದ್ವೇವತಾನಾಂ ಚ ಜ್ಞೇಯೋ ಗೀತವಿಧಿಸ್ತಥಾ .. 21..
 [ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಮಿ ಹ್ಯುತ್ಥಾಪನವಿಧಿಕ್ರಿಯಾಂ .]
 ಯಸ್ಮಾದುತ್ಥಾಪಯಂತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಯೋಗಂ ನಾಂದಿಪಾರಕಾಃ .
 ಪೂರ್ವಮೇವ ತು ರಂಗೇಽಸ್ಮಿಸ್ತಸ್ಮಾದುತ್ಥಾಪನಂ ಸ್ಮೃತಂ .. 22..
 ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ ಪರಿವೃತ್ಯ ಚತುರ್ದಿಶಂ .
 ವಂದನಾನಿ ಪ್ರಕುರ್ವಂತಿ ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪರಿವರ್ತನಂ .. 23..
 ಆಶೀರ್ವಚನಸಂಯುಕ್ತಾ ನಿತ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ .
 ದೇವದ್ವಿಜನೃಪಾದೀನಾಂ ತಸ್ಮಾನ್ನಾಂದೀತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಾ .. 24..
 ಅತ್ರ ಶುಷ್ಕಾಕ್ಷರೈರೇವ ಹ್ಯವಕೃಷ್ಣಾ ಧ್ರುವಾ ಯತಃ .
 ತಸ್ಮಾಚ್ಚುಷ್ಕಾವಕೃಷ್ಣೇಯಂ ಜರ್ಜರಶ್ಲೋಕದರ್ಶಿತಾ .. 25..
 ಯಸ್ಮಾದಭಿನಯಸ್ತ್ವತ್ರ ಪ್ರಥಮಂ ಹ್ಯವತಾರ್ಯತೇ .
 ರಂಗದ್ವಾರಮತೋ ಜ್ಞೇಯಂ ವಾಗಂಗಾಭಿನಯಾತ್ಮಕಂ .. 26..
 ಶೃಂಗಾರಸ್ಯ ಪ್ರಚರಣಾಚ್ಚಾರೀ ಸಂಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ .

ರೌದ್ರಪ್ರಚರಣಾಚ್ಚಾಪಿ ಮಹಾಚಾರೀತಿ ಕೀರ್ತಿತಾ .. 27..
 ವಿದೂಷಕಃ ಸೂತ್ರಧಾರಸ್ತಥಾ ವೈ ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕಃ .
 ಯತ್ರ ಕುವಂತಿ ಸಂಜಲ್ಪಂ ತಚ್ಚಾಪಿ ತ್ರಿಗತಂ ಮತಂ .. 28..
 ಉಪಕ್ಷೇಪೇಣ ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಹೇತುಯುಕ್ತಿಸಮಾಶ್ರಯಾ .
 ಸಿದ್ಧೇನಾಮಂತ್ರಣಾ ಯಾ ತು ವಿಜ್ಞೇಯಾ ಸ ಪ್ರರೋಚನಾ .. 29..
 ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಹ್ಯಾಶ್ರಾವಣವಿಧಿಕ್ರಿಯಾಂ .
 ಬಹಿರ್ಗೀತವಿಧೌ ಸಮ್ಯಗುತ್ಪತ್ತಿಂ ಕಾರಣಂ ತಥಾ .. 30..
 ಚಿತ್ರದಕ್ಷಿಣವೃತೌ ತು ಸಪ್ತರೂಪೇ ಪ್ರವರ್ತೀತೇ .
 ಸೋಪೋಹನೇ ಸನಿರ್ಗೀತೇ ದೇವಸ್ತುತ್ಯಭಿನಂದಿತೇ .. 31..
 ನಾರದಾದ್ಯೈಸ್ತು ಗಂಧರ್ವೈಃ ಸಭಾಯಾಂ ದೇವದಾನವಾಃ .
 ನಿರ್ಗೀತಂ ಶ್ರಾವಿತಾಃ ಸಮ್ಯಗ್ಗಯತಾಲಸಮನ್ವಿತಂ .. 32..
 ತಚ್ಚುತ್ವಾ ತು ಸುಖಂ ಗಾನಂ ದೇವಸ್ತುತ್ಯಭಿನಂದಿತಂ
 ಅಭವನ್ಮುಚ್ಛಾಭಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದ್ವೈತ್ಯರಾಕ್ಷಸಾಃ .. 33..
 ಸಂಪ್ರಧಾರ್ಯ ಚ ತೇಽನ್ಯೋನ್ಯಮಿತ್ಯವೋಚನ್ನವಸ್ಥಿತಾಃ .
 ನಿರ್ಗೀತಂ ತು ಸವಾದಿತ್ರಮಿದಂ ಗೃಹ್ಣೀಮಹೇ ವಯಂ ..34..
 ಸಪ್ತರೂಪೇಣ ಸಂತುಷ್ಟಾ ದೇವಾಃ ಕರ್ಮಾನುಕೀರ್ತನಾತ್ .
 ವಯಂ ಗೃಹ್ಣೀಮ ನಿರ್ಗೀತಂ ತುಷ್ಯಾಮೋಽತ್ಯೈವ ಸರ್ವದಾ .. 35..
 ತೇ ತತ್ರ ತುಷ್ಟಾ ದೈತ್ಯಾಸ್ತು ಸಾಧಯಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ .
 ರುಷ್ಟಾಶ್ಚಾಪಿ ತತೋ ದೇವಾಃ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷಂತ ನಾರದಂ .. 36..
 ಏತೇ ತುಷ್ಯಂತಿ ನಿರ್ಗೀತೇ ದಾನವಾ ಸಹ ರಾಕ್ಷಸೈಃ .
 ಪ್ರಣಶ್ಯತು ಪ್ರಯೋಗೋಽಯಂ ಕಥಂ ವಾ ಮನ್ಯತೇ ಭವಾನ್ .. 37..
 ದೇವಾನಾಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ನಾರದೋ ವಾಕ್ಯಮಬ್ರವೀತ್ .
 ಧಾತುವಾದ್ಯಾಶ್ರಯಕೃತಂ ನಿರ್ಗೀತಂ ಮಾ ಪ್ರಣಶ್ಯತು .. 38..
 ಕಿಂತೂಪೋಹನಸಂಯುಕ್ತಂ ಧಾತುವಾದ್ಯವಿಭೂಷಿತಂ .
 ಭವಿಷ್ಯತೀದಂ ನಿರ್ಗೀತಂ ಸಪ್ತರೂಪವಿಧಾನತಃ .. 39..
 ನಿರ್ಗೀತೇನಾವಬದ್ಧಾಶ್ಚ ದೈತ್ಯದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ .
 ನ ಕ್ಷೋಭಂ ನ ವಿಘಾತಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯಂತೀಹ ತೋಷಿತಾಃ .. 40..
 ಏವಂ ನಿರ್ಗೀತಮೇತತ್ತು ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಸ್ಪರ್ಧಯಾ ದ್ವಿಜಾಃ .
 ದೇವಾನಾಂ ಬಹುಮಾನೇನ ಬಹಿರ್ಗೀತಮಿತಿ ಸ್ಮೃತಂ .. 41..
 ಧಾತುಭಿಶ್ಚಿತ್ರವೀಣಾಯಾಂ ಗುರುಲಘ್ವಕ್ಷರಾನ್ವಿತಂ .
 ವರ್ಣಾಲಂಕಾರಸಂಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ಬುದ್ಧಿರಥ .. 42..
 ನಿರ್ಗೀತಂ ಗೇಯತೇ ಯಸ್ಮಾದಪದಂ ವರ್ಣಯೋಜನಾತ್ .

ಅಸೂಯಯಾ ಚ ದೇವಾನಾಂ ಬಹಿರ್ಗೀತಮಿದಂ ಸ್ಮೃತಂ ..43..
 ನಿರ್ಗೀತಂ ಯನ್ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸಪ್ತರೂಪಸಮನ್ವಿತಂ .
 ಉತ್ಥಾಪನಾದಿಕಂ ಯಚ್ಚ ತಸ್ಯ ಕಾರಣಮುಚ್ಯತೇ .. 44..
 ಆಶ್ರಾವಣಾಯಾಂ ಯುಕ್ತಾಯಾಂ ದೈತ್ಯಾಸ್ತುಷ್ಯಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ .
 ವಕ್ತೃಪಾಣೌ ಕೃತೇ ಚೈವ ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯಂತಿ ದಾನವಾಃ .. 45..
 ಪರಿಘಟ್ಟನಯಾ ತುಷ್ಟಾ ಯುಕ್ತಾಯಾಂ ರಾಕ್ಷಸಾಂ ಗಣಾಃ .
 ಸಂಘೋಟನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಚ ತುಷ್ಯಂತ್ಯಪಿ ಚ ಗುಹ್ಯಕಾಃ .. 46..
 ಮಾರ್ಗಸಾರಿತಮಾಸಾದ್ಯ ತುಷ್ಟಾ ಯಕ್ಷಾ ಭವಂತಿ ಹಿ .
 ಗೀತಕೇಷು ಪ್ರಯುಕ್ತೇಷು ದೇವಾಸ್ತುಷ್ಯಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ ..47..
 ವರ್ಧಮಾನೇ ಪ್ರಯುಕ್ತೇ ತು ರುದ್ರಸ್ತುಷ್ಯತಿ ಸಾನುಗಃ .
 ತಥಾ ಚೋತ್ಥಾಪನೇ ಯುಕ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತುಷ್ಟೋ ಭವೇದಿಹ .. 48..
 ತುಷ್ಯಂತಿ ಲೋಕಪಾಲಾಶ್ಚ ಪ್ರಯುಕ್ತೇ ಪರಿವರ್ತನೇ .
 ನಾಂದೀಪ್ರಯೋಗೇಽಥ ಕೃತೇ ಪ್ರೀತೋ ಭವತಿ ಚಂದ್ರಮಾಃ .. 49..
 ಯುಕ್ತಾಯಾಮವಕೃಷ್ಟಾಯಾಂ ಪ್ರೀತಾ ನಾಗಾ ಭವಂತಿ ಹಿ .
 ತಥಾ ಶುಷ್ಕಾವಕೃಷ್ಟಾಯಾಂ ಪ್ರೀತಃ ಪಿತೃಗಣೋ ಭವೇತ್ ..50..
 ರಂಗದ್ವಾರೇ ಪ್ರಯುಕ್ತೇ ತು ವಿಷ್ಟಾಃ ಪ್ರೀತೋ ಭವೇದಿಹ .
 ಜರ್ಜರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇ ತು ತುಷ್ಟಾ ವಿಘ್ನವಿನಾಯಕಾಃ .. 51..
 ತಥಾ ಚಾರ್ಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಯಾಮಮಾ ತುಷ್ಟಾ ಭವೇದಿಹ .
 ಮಹಾಚಾರ್ಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಯಾಂ ತುಷ್ಟೋ ಭೂತಗಣೋ ಭವೇತ್ .. 52..
 ಆಶ್ರಾವಣಾದಿಚಾರ್ಯಂತಮೇತದ್ಧೈವತಪೂಜನಂ .
 ಪೂರ್ವರಂಗೇ ಮಯಾ ಖ್ಯಾತಂ ತಥಾ ಚಾಂಗವಿಕಲ್ಪನಂ .. 53..
 ದೇವಸ್ತುಷ್ಯಂತಿ ಯೋ ಯೇನ ಯಸ್ಯ ಯನ್ಮನಸಃ ಪ್ರಿಯಂ .
 ತತ್ತಥಾ ಪೂರ್ವರಂಗೇ ತು ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ .. 54..
 ಸರ್ವದೈವತಪೂಜಾರ್ಹಂ ಸರ್ವದೈವತಪೂಜನಂ .
 ಧನ್ಯಂ ಯಶಸ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಂ ಪೂರ್ವರಂಗಪ್ರವರ್ತನಂ ..55..
 ದೈತ್ಯದಾನವತುಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ದಿವೌಕಸಾಂ .
 ನಿರ್ಗೀತಾನಿ ಸಗೀತಾನಿ ಪೂರ್ವರಂಗಕೃತಾನಿ ತು .. 56..
 [ಯಾ ವಿದ್ಯಾ ಯಾನಿ ಶಿಲ್ಪಾನಿ ಯಾ ಗತಿಯಶ್ಚ ಚೇಷ್ಟಿತಂ .
 ಲೋಕಾಲೋಕಸ್ಯ ಜಗತ್ಸದಸ್ಮಿನ್ನಾಟಕಾಶ್ರಯೇ ..]
 ನಿರ್ಗೀತಾನಾಂ ಸಗೀತಾನಾಂ ವರ್ಧಮಾನಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ .
 ಧ್ರುವಾವಿಧಾನೇ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ಮ ಚೈವ ಹಿ .. 57..
 ಪ್ರಯುಜ್ಯ ಗೀತಕವಿಧಿಂ ವರ್ಧಮಾನಮಥಾಪಿ ಚ .

ಗೀತಕಾಂತೇ ತತಶ್ಚಾಪಿ ಕಾರ್ಯಾ ಹ್ಯುತ್ಥಾಪನೀ ಧ್ರುವಾ .. 58..
 ಅದೌ ದ್ವೇ ಚ ಚತುರ್ಥಂ ಚಾಪ್ಯಷ್ಟಮೈಕಾದಶೇ ತಥಾ .
 ಗುರ್ವಕ್ಷರಾಣಿ ಜಾನೀಯತ್ಪಾದೇ ಹ್ಯೇಕಾದಶೇ ತಥಾ .. 59..
 ಚತುಷ್ಟದಾ ಭವೇತ್ಸಾ ತು ಚತುರಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ .
 ಚತುರ್ಭಿಸ್ಸನ್ನಿಪಾತೈಶ್ಚ ತ್ರಿಲಯಾ ತ್ರಿಯತಿಸ್ತಥಾ .. 60..
 ಪರಿವರ್ತಾಶ್ಚ ಚತ್ತಾರಃ ಪಾಣಯಸ್ತಯ ಏವ ಚ .
 ಜಾತ್ಯಾ ಚೈವ ಹಿ ವಿಶ್ಲೋಕಾ ತಾಂ ಚ ತಾಲೇನ ಯೋಜಯೇತ್ .. 61..
 ಶಮ್ಯಾ ತು ದ್ವಿಕಲಾ ಕಾರ್ಯಾ ತಲೋ ದ್ವಿಕಲ ಏವ ಚ .
 ಪುನಶ್ಚೈಕಕಲಾ ಶಮ್ಯಾ ಸನ್ನಿಪಾತಃ ಕಲಾತ್ರಯಂ .. 62..
 ಏವಮಷ್ಟಕಲಃ ಕಾರ್ಯಃ ಸನ್ನಿಪಾತೋ ವಿಅಚಕ್ಷಣೈಃ .
 ಚತ್ತಾರಃ ಸನ್ನಿಪಾತಾಶ್ಚ ಪರಿವರ್ತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ .. 63..
 ಪೂರ್ವಂ ಸ್ಥಿತಲಯಃ ಕಾರ್ಯಃ ಪರಿವರ್ತೋ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ .
 ತೃತೀಯೇ ಸನ್ನಿಪಾತೇ ತು ತಸ್ಯಾ ಭಾಂಡಗ್ರಹೋ ಭವೇತ್ .. 64..
 ಏಕಸ್ಮಿನ್ಪರಿವರ್ತೇ ತು ಗತೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದ್ವಿತೀಯಕೇ .
 ಕಾರ್ಯಂ ಮಧ್ಯಲಯೇ ತಜ್ಜಿಃ ಸೂತ್ರಧಾರಪ್ರವೇಶನಂ .. 65..
 ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಸಮಾದಾಯ ರಕ್ಷಾಮಂಗಲಸಂಸ್ಕೃತಾಃ .
 ಶುದ್ಧವಸ್ತ್ರಾಃ ಸುಮನಸಸ್ತಥಾ ಚಾದ್ಭುತದೃಷ್ಟಯಃ .. 66..
 ಸ್ಥಾನಂತು ವೈಷ್ಣವಂ ಕೃತ್ವಾ ಸೌಷ್ಠವಾಂಗಪುರಸ್ಕೃತಂ .
 ದೀಕ್ಷಿತಾಃ ಶುಚಯಶ್ಚೈವ ಪ್ರವಿಶೇಯುಃ ಸಮಂ ತ್ರಯಃ .. 67..
 ಭೃಂಗಾರಜರ್ಜರಧರೌ ಭವೇತಾಂ ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಿಕೌ .
 ಮಧ್ಯೇ ತು ಸೂತ್ರಭೃತ್ಪ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೃತ್ತಃ ಪಂಚಪದೀಂ ವೃಜೇತ್ .. 68..
 ಪದಾನಿ ಪಂಚ ಗಚ್ಛೇಯುರ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಯಜನೇಚ್ಛಯಾ .
 ಪದಾನಾಂಚಾಪಿ ವಿಕ್ಷೇಪಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ್ಯಾಮ್ಯನುಪೂರ್ವಶಃ .. 69..
 ತ್ರಿತಾಲಾಂತರವಿಷ್ಣಂಭಮುತ್ಕ್ವಿಪೇಚ್ಚರಣಂ ಶನೈಃ
 ಪಾರ್ಶ್ವೋತ್ಥಾನೋತ್ಥಿತಂ ಚೈವ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಪಾತಯೇತ್ಪುನಃ .. 70..
 ಏವಂ ಪಂಚಪದೀಂ ಗತ್ವಾ ಸೂತ್ರಧಾರಃ ಸಹೇತರಃ .
 ಸೂಚೀಂ ವಾಮಪದೇ ದದ್ಯಾದ್ವಿಕ್ಷೇಪಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಚ .. 71..
 ಪುಷ್ಪಾಂಜಲೃಪವರ್ಗಶ್ಚ ಕಾರ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮೇಽಥ ಮಂಡಲೇ .
 ರಂಗಪೀಠಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ ತು ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ .. 72..
 ತತಃ ಸಲಲಿತ್ಯೈರ್ಹಸ್ತೈರಭಿವಂದ್ಯ ಪಿತಾಮಹಂ .
 ಅಭಿವಾದಾನಿ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ತ್ರೀಣಿ ಹಸ್ತೇನ ಭೂತಲೇ .. 73..
 ಕಾಲಪ್ರಕರ್ಷಹೇತೋಶ್ಚ ಪಾದಾನಾಂ ಪ್ರವಿಭಾಗತಃ .

ಸೂತ್ರಧಾರಪ್ರವೇಶಾದ್ಯೋ ವಂದನಾಭಿನಯಾಂತಕಃ .. 74..
 ದ್ವಿತೀಯಃ ಪರಿವರ್ತಸ್ತು ಕಾರ್ಯೋ ಮಧ್ಯಲಯಾಶ್ರಿತಃ .
 ತತಃ ಪರಂ ತೃತೀಯೇ ತು ಮಂಡಲಸ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ..75..
 ಭವೇದಾಚಮನಂ ಚೈವ ಜರ್ಜರಗ್ರಹಣಂ ತಥಾ .
 ಉತ್ಥಾಯ ಮಂಡಲಾತ್ಪೂರ್ಣಂ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾದಮುದ್ಧರೇತ್ ..76..
 ವೇಧಂ ತೇನೈವ ಕುರ್ವೀತ ವಿಕ್ಷೇಪಂ ವಾಮಕೇನ ಚ .
 ಪುನಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಂ ಪಾದಂ ಪಾರ್ಶ್ವಸಂಸ್ಥಂ ಸಮುದ್ಧರೇತ್ .. 77..
 ತತಶ್ಚ ವಾಮವೇಧಸ್ತು ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .
 ಇತ್ಯನೇನ ವಿಧಾನೇನ ಸಮ್ಯಕ್ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರದಿಕ್ಷಣಂ .. 78..
 ಭೃಂಗಾರಭೃತಮಾಹೂಯ ಶೌಚಂ ಚಾಪಿ ಸಮಾಚರೇತ್ .
 ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ತು ಕರ್ತವ್ಯಾ ತೇನ ಹ್ಯಾಚಮನಕ್ರಿಯಾ .. 79..
 ಆತ್ಮಪ್ರೋಕ್ಷಣಮೇವಾದ್ಭಿಃ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತು ಯಥಾಕ್ರಮಂ .
 ಪ್ರಯತ್ನಕೃತಶೌಚೇನ ಸೂತ್ರಧಾರೇಣ ಯತ್ನತಃ .. 80..
 ಸನ್ನಿಪಾತಸಮಂ ಗ್ರಾಹ್ಯೋ ಜರ್ಜರೋ ವಿಘ್ನಜರ್ಜರಃ .
 ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾದ್ಯೋ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಜರ್ಜರಗ್ರಹಣಾಂತಕಃ ..81..
 ತೃತೀಯಃ ಪರಿವರ್ತಸ್ತು ವಿಜ್ಞೇಯೋ ವೈ ದ್ರುತೇ ಲಯೇ .
 ಗೃಹೀತ್ವಾ ಜರ್ಜರಂ ತ್ವಷ್ಟ್ವಿ ಕಲಾ ಜಪ್ಯಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .. 82..
 ವಾಮವೇಧಂ ತತಃ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಕ್ಷೇಪಂ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .
 ತತಃ ಪಂಚಪದೀಂ ಚೈವ ಗಚ್ಛೇತ್ತು ಕುತಪೋನ್ಮುಖಃ .. 83..
 ವಾಮವೇಧಸ್ತು ತತ್ರಾಪಿ ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ತು .
 ಜರ್ಜರಗ್ರಹಣಾದ್ಯೋಽಯಂ ಕುತಪಾಭಿಮುಖಾಂತಕಃ .. 84..
 ಚತುರ್ಥಃ ಪರಿವರ್ತಸ್ತು ಕಾರ್ಯೋ ದ್ರುತಲಯೇ ಪುನಃ .
 ಕರಪಾದನಿಪಾತಾಸ್ತು ಭವ್ಯಶ್ಚ ತು ಷೋಡಶ .. 85..
 ತ್ಯಶ್ಚೇ ದ್ವಾದಶ ಪಾತಾಸ್ತು ಭವಂತಿ ಕರಪಾದಯೋಃ .
 ವಂದನಾನ್ಯಥ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ತ್ರೀಣಿ ಹಸ್ತೇನ ಭೂತಲೇ .. 86..
 ಆತ್ಮಪ್ರೋಕ್ಷಣಮದ್ಭಿಶ್ಚ ತ್ಯಶ್ಚೇ ನೈವ ವಿಧೀಯತೇ .
 ಏವಮುತ್ಥಾಪನಂ ಕಾರ್ಯಂ ತತಸ್ತು ಪರಿವರ್ತನಂ .. 87..
 ಚತುರಶ್ರಂ ಲಯೇ ಮಧ್ಯೇ ಸನ್ನಿಪಾತ್ಪ್ರೆರಥಾಷ್ಟಭಿಃ .
 ಯಸ್ಯಾ ಲಘೂನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಕೇವಲಂ ನೈಧನಂ ಗುರು .. 88..
 ಭವೇದತಿಜಗತ್ಯಾಂತು ಸಾ ಧ್ರುವಾ ಪರಿವರ್ತನೀ .
 ವಾರ್ತಿಕೇನ ತು ಮಾರ್ಗೇಣ ವಾದ್ಯೇನಾನುಗತೇನ ಚ .. 89..
 ಲಲಿತೈಃ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸೈರ್ವಂದ್ಯಾ ದೇವಾ ಯಥಾದಿಶಂ .

ದ್ವಿಕಲಂ ಪಾದಪತನಂ ಪಾದಚಾರ್ಯಾ ಗತಂ ಭವೇತ್ . 90..
 ವಾಮಪಾದೇನ ವೇಧಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯೋ ನೃತ್ತಯೋಕ್ತಭಿಃ .
 ದ್ವಿತಾಲಾಂತರವಿಷ್ಕಂಭೋ ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .. 91..
 ತತಃ ಪಂಚಪದೀಂ ಗಚ್ಛೇದತಿಕ್ರಾಂತೈಃ ಪದರಥ .
 ತತೋಽಭಿವಾದನಂ ಕುರ್ಯಾದ್ಧೇವತಾನಾಂ ಯಥಾದಿಶಂ ..92..
 ವಂದೇತ ಪ್ರಥಮಂ ಪೂರ್ವಾಂ ದಿಶಂ ಶಕ್ರಾಧಿದೈವತಾಂ .
 ದ್ವಿತೀಯಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮಾಶಾಂ ವಂದೇತ ಯಮದೇವತಾಂ .. 93..
 ವಂದೇತ ಪಶ್ಚಿಮಾಮಾಶಾಂ ತತೋ ವರುಣದೈವತಾಂ .
 ಚತುರ್ಥಿಮುತ್ತರಾಮಾಶಾಂ ವಂದೇತ ಧನದಾಶ್ರಯಾಂ .. 94..
 ದಿಶಾಂ ತು ವಂದನಂ ಕೃತ್ವಾ ವಾಮವೇಧಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .
 ದಕ್ಷಿಣೇನ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವಿಕ್ಷೇಪಪರಿವರ್ತನಂ ..95..
 ಪ್ರಾಂಗ್ಮುಖಸ್ತು ತತಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕೈಃ .
 ತ್ರಿಪದ್ಯಾ ಸೂತ್ರಭೃದುದ್ರಬ್ರಹ್ಮೋಪೇಂದ್ರಾಭಿವಾದನಂ .. 96..
 ದಕ್ಷಿಣಂ ತು ಪದಂ ಪುಂಸೋ ವಾಮಂ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ .
 ಪುನರ್ದಕ್ಷಿಣಮೇವ ಸ್ಯಾನ್ನಾತ್ಯುತ್ಕಿಪ್ತಂ ನಪುಂಸಕಂ .. 97..
 ವಂದೇತ ಪೌರುಷೇಣೇಶಂ ಸ್ತ್ರೀಪದೇನ ಜನಾರ್ದನಂ .
 ನಪುಂಸಕಪದೇನಾಪಿ ತಥೈವಾಂಬುಜನಂಭವಂ .. 98..
 ಪರಿವರ್ತನಮೇವಂ ಸ್ಯಾತ್ತಸ್ಯಾಂತೇ ಪ್ರವಿಶೇತ್ತತಃ .
 ಚತುರ್ಥಕಾರಃ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ .. 99..
 ಯಥಾವತ್ತೇನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪೂಜನಂ ಜರ್ಜರಸ್ಯ ತು .
 ಕುತಪಸ್ಯ ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸೂತ್ರಧಾರಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ .. 100..
 ತಸ್ಯ ಭಾಂಡಸಮಃ ಕಾರ್ಯಸ್ತಜ್ಜ್ಞೈರ್ಗತಿಪರಿಕ್ರಮಃ .
 ನ ತತ್ರ ಗಾನಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ತತ್ರ ಸ್ತೋತ್ರಭಕ್ತಿಯಾ ಭವೇತ್ .. 101..
 ಚತುರ್ಥಕಾರಃ ಪೂಜಾಂ ತು ಸ ಕೃತ್ವಾಂತರ್ಹಿತೋ ಭವೇತ್ .
 ತತೋ ಗೇಯಾವಕೃಷ್ಟಾ ತು ಚತುರಶ್ರಾ ಸ್ಥಿತಾ ಧ್ರುವಾ .. 102..
 ಗುರುಪ್ರಾಯಾ ತು ಸಾ ಕಾರ್ಯಾ ತಥಾ ಚೈವಾವಪಾಣಿಕಾ .
 ಸ್ಥಾಯಿವರ್ಣಾಶ್ರಯೋಪೇತಾ ಕಲಾಷ್ಟಕವಿನಿರ್ಮಿತಾ .. 103..
 [ಚತುರ್ಥಂ ಪಂಚಮಂ ಚೈವ ಸಪ್ತಮಂ ಚಾಷ್ಟಮಂ ತಥಾ .
 ಲಘೂನಿ ಪಾದೇ ಪಂಕ್ತಾಂತು ಸಾವಕೃಷ್ಟಾ ಧ್ರುವಾ ಸ್ಮೃತಾ ..]
 ಸೂತ್ರಧಾರಃ ಪಠೇತ್ತತ್ರ ಮಧ್ಯಮಂ ಸ್ವರಮಾಶ್ರಿತಃ .
 ನಾಂದೀಂ ಪದ್ಯೈರ್ದ್ವಾರಶಭಿರಷ್ಟಭಿರ್ವಾಫ್ಯಲಂಕೃತಾಂ .. 104..
 ನಮೋಽಸ್ತು ಸರ್ವದೇವೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿಜಾತಿಭ್ಯಃ ಶುಭಂ ತಥಾ .

ಜಿತಂ ಸೋಮೇನ ವೈ ರಾಜ್ಞಾ ಶಿವಂ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಚ .. 105..
 ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ತರಂ ತಥೈವಾಸ್ತು ಹತಾ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಿಷಸ್ತಥಾ .
 ಪ್ರಶಾಸ್ತಿಮಾಂ ಮಹಾರಾಜಃ ಪೃಥಿವೀಂ ಚ ಸನಾಗರಾಂ .. 106..
 ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಪ್ರವರ್ಧತಾಂ ಚೈವ ರಂಗಸ್ಯಾಶಾ ಸಮೃದ್ಧ್ಯತು .
 ಪ್ರೇಕ್ಷಾಕರ್ತುರ್ಮಹಾಂಧರ್ಮೋ ಭವತು ಬ್ರಹ್ಮಭಾಷಿತಃ .. 107..
 ಕಾವ್ಯಕರ್ತುರ್ಮಶಶ್ಚಾಸ್ತು ಧರ್ಮಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರವರ್ಧತಾಂ .
 ಇಜ್ಯಯಾ ಚಾನಯಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರೀಯಂತಾಂ ದೇವತಾ ಇತಿ .. 108..
 ನಾಂದೀಪದಾಂತರೇಷ್ಟೇಷು ಹೈವಮಾಯೇತಿ ನಿತ್ಯಶಃ .
 ವದೇತಾಂ ಸಮ್ಯಗುಕ್ತಾಭಿವಾಗ್ಭಿಸ್ತೌ ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಿಕೌ .. 109..
 ಏವಂ ನಾಂದೀ ವಿಧಾತವ್ಯಾ ಯಥಾವಲ್ಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತಾ .
 ತತಶ್ಚುಷ್ಣಾವಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ಯಾಜ್ಜರ್ಜರಶ್ಲೋಕದರ್ಶಿಕಾ .. 110..
 ನವಂ ಗುರ್ವಾಕ್ಷರಾಣ್ಯಾದೌ ಷಡ್ಲಘೂನಿ ಗುರುತ್ರಯಂ .
 ಶುಷ್ಣಾವಕೃಷ್ಣಾ ತು ಭವೇತ್ಕಲಾ ಹ್ಯಷ್ಟೌ ಪ್ರಮಾಣತಃ .. 111..
 ಯಥಾ -
 ದಿಗ್ಲೇ ದಿಗ್ಲೇ ದಿಗ್ಲೇ ದಿಗ್ಲೇ ಜಂಬುಕಪಲಿತಕತೇ ತೇಚಾಂ .
 ಕೃತ್ವಾ ಶುಷ್ಣಾವಕೃಷ್ಣಾಂ ತು ಯಥಾವದ್ವಿಜನತ್ತಮಾಃ .. 112..
 ತತಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಪಠೇದೇಕಂ ಗಂಭೀರಸ್ವರಸಂಯುತಂ .
 ದೇವಸ್ತೋತ್ರಂ ಪುರಸ್ಕೃತ್ಯ ಯಸ್ಯ ಪೂಜಾ ಪ್ರವರ್ತತೇ .. 113..
 ರಾಜ್ಞೋ ವಾ ಯತ್ರ ಭಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದಥ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತವಂ .
 ಗದಿತ್ವಾ ಜರ್ಜರಶ್ಲೋಕಂ ರಂಗದ್ವಾರೇ ಚ ಯತ್ಸ್ತೋತ್ರಂ .. 114..
 ಪಠೇದನ್ಯಂ ಪುನಃ ಶ್ಲೋಕಂ ಜರ್ಜರಸ್ಯ ವಿನಾಶನಂ .
 ಜರ್ಜರಂ ನಮಯಿತ್ವಾ ತು ತತಶ್ಚಾರೀಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .. 115..
 ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಿಕಯೋಶ್ಚ ಸ್ಯಾತ್ಪಶ್ಚಿಮೇನಾಪಸರ್ಪಣಂ .
 ಅಂಕಿತಾ ಚಾತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಧ್ರುವಾ ಮಧ್ಯಲಯಾನ್ವಿತಾ .. 116..
 ಚತುರ್ಭಿಃ ಸನ್ನಿಪಾತ್ಯೈಶ್ಚ ಚತುರಶ್ಚಾ ಪ್ರಮಾಣತಃ .
 ಆದ್ಯಮಂತ್ರಂ ಚತುರ್ಥಂ ಚ ಪಂಚಮಂ ಚ ತಥಾ ಗುರು .. 117..
 ಯಸ್ಯಾಂ ಹಸ್ತಾನಿ ಶೇಷಾಣಿ ಸಾ ಜ್ಞೇಯಾ ತ್ವಂಕಿತಾ ಬುದ್ಧಿಃ .
 ಅಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಯೋಗಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ .. 118..
 ಸಹೋಮಯಾ ಕ್ರೀಡಿತವಾನ್ನಾನಾಭಾವವಿಚೇಷ್ಟತೈಃ .
 ಕೃತ್ವಾವಹಿತ್ಯಂ ಸ್ಥಾನಂ ತು ವಾಮಂ ಚಾಧೋಮುಖಂ ಭುಜಂ .. 119..
 ಚತುರಶ್ಚಮುರಃ ಕಾರ್ಯಮಂಚಿತಶ್ಚಾಪಿ ಮಸ್ತಕಃ .

ನಾಭಿಪ್ರದೇಶೇ ವಿನ್ಯಸ್ಯ ಜರ್ಜರಂ ಚ ತುಲಾದೃತಂ .. 120..
 ವಾಮಪಲ್ಲವಹಸ್ತೇನ ಪಾದೈಸ್ತಾಲಾಂತರೋತ್ಥಿತೈಃ .
 ಗಚ್ಛೇತ್ಪಂಚಪದೀಂ ಚೈವ ಸವಿಲಾಸಾಂಗಚೇಷ್ಟಿತೈಃ .. 121..
 ವಾಮವೇಧಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯೋ ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .
 ಶೃಂಗಾರರಸಸಂಯುಕ್ತಾಂ ಪಠೇದಾಯಾಂ ವಿಚಕ್ಷಣಃ .. 122..
 ಚಾರೀಶ್ಲೋಕಂ ಗದಿತ್ವಾ ತು ಕೃತ್ವಾ ಚ ಪರಿವರ್ತನಂ .
 ತೈರೇವ ಚ ಪದಃ ಕಾರ್ಯಂ ಪಶ್ಚಿಮೇನಾಪಸರ್ಪಣಂ .. 123..
 ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಿಕಹಸ್ತೇ ತು ನ್ಯಸ್ಯ ಜರ್ಜರಮುತ್ತಮಂ .
 ಮಹಾಚಾರೀಂ ತತಶ್ಚೈವ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ಯಥಾವಿಧಿ .. 124..
 ಚತುರಶ್ರಾ ಧ್ರುವಾ ತತ್ರ ತಥಾ ದ್ರುತಲಯಾನ್ವಿತಾ .
 ಚತುರ್ಭಿಸ್ಸನ್ನಿಪಾತೈಶ್ಚ ಕಲಾ ಹ್ಯಷ್ಟಾ ಪ್ರಮಾಣತಃ .. 125..
 ಆದ್ಯಂ ಚತುರ್ಥಮಂತ್ಯಂ ಚ ಸಪ್ತಮಂ ದಶಮಂ ಗುರು .
 ಲಘು ಶೇಷಂ ಧ್ರುವಾಪಾದೇ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕೇ ಭವೇತ್ .. 126..

(ಯಥಾ-)

ಪಾದತಲಾಹತಿಪಾತಿತಶೈಲಂ
 ಕ್ಷೋಭಿತಭೂತಸಮಗ್ರಸಮುದ್ರಂ .
 ತಾಂಡವನೃತ್ಯಮಿದಂ ಪ್ರಲಯಾಂತೇ
 ಪಾತು ಜಗತ್ಸುಖದಾಯಿ ಹರಸ್ಯ .. 127..
 ಭಾಂಡೋನ್ಮುಖೇನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಣಂ ತತಃ .
 ಸೂಚೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುನಃ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಕ್ಷೇಪಪರಿವರ್ತನಂ .. 128..
 ಅತಿಕ್ರಾಂತೈಃ ಸಲಲಿತೈಃ ಪಾದೈರ್ದುರ್ಗತಲಯಾನ್ವಿತೈಃ .
 ತ್ರಿತಾಲಾಂತರಮುತ್ಕ್ಲೇಷೈರ್ಗಚ್ಛೇತ್ಪಂಚಪದೀಂ ತತಃ .. 129..
 ತತ್ರಾಪಿ ವಾಮವೇಧಸ್ತು ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .
 ತೈರೇವ ಚ ಪದೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞುಖೇನಾಪಸರ್ಪಣಂ .. 130..
 ಪುನಃ ಪದಾನಿ ತ್ರೀಣೈವ ಗಚ್ಛೇತ್ಪ್ರಾಜ್ಞುಖ ಏವ ತು .
 ತತಶ್ಚ ವಾಮವೇಧಃ ಸ್ಯಾದ್ವಿಕ್ಷೇಪೋ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯ ಚ .. 131..
 ತತೋ ರೌದ್ರರಸಂ ಶ್ಲೋಕಂ ಪಾದಸಂಹರಣಂ ಪಠೇತ್ .
 ತನ್ಯಾಂತೇ ತು ತ್ರಿಪದ್ಯಾಥ ವ್ಯಾಹರೇತ್ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಿಕೌ .. 132..
 ತಯೋರಾಗಮನೇ ಕಾರ್ಯಂ ಗಾನಂ ನಕುಟಕಂ ಬುದ್ಧೈಃ .
 ತಥಾ ಚ ಭಾರತೀಭೇದೇ ತ್ರಿಗತಂ ಸಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .. 133..
 ವಿದೂಷಕಸ್ತೇ ಕಪದಾಂ ಸುತ್ತಧಾರಸ್ಮಿತಾವಹಾಂ .
 ಅಸಂಬದ್ಧಕಥಾಪ್ರಾಯಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಕಥನಿಕಾ ತತಃ .. 134..

(ವಿತಂಡಾಂ ಗಂಡಸಂಯುಕ್ತಾಂ ತಾಲಿಕಾಂಚ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .
 ಕಸ್ತಿಷ್ಠತಿ ಜಿತಂ ಕೇನೇತ್ಯಾದಿಕಾವ್ಯಪ್ರರೂಪಿಣೀಂ ..
 ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕಸಂಜಲ್ಲೋ ವಿದೂಷಕವಿರೂಪಿತಃ .
 ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಸೂತ್ರಧಾರೇಣ ತ್ರಿಗತಂ ಸಂಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ..)
 ಪ್ರರೋಚನಾ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಸಿದ್ಧೇನೋಪನಿಮತ್ತಣಂ .
 ರಂಗಸಿದ್ಧೌ ಪುನಃ ಕಾರ್ಯಂ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುನಿರೂಪಣಂ .. 135..
 ಸರ್ವಮೇವ ವಿಧಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಸೂಚೇವೇಧಕೃತ್ವೈರಥ .
 ಪಾದೈರನಾವಿದ್ಧಗತೈರ್ನಿಷ್ಯಾಮೇಯುಃ ಸಮಂ ತ್ರಯಃ .. 136..
 ಏವಮೇಷ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಃ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ಯಥಾವಿಧಿ .
 ಚತುರಶ್ರೋ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ತ್ರಶ್ರಂ ಚಾಪಿ ನಿಬೋಧತ .. 137..
 ಅಯಮೇವ ಪ್ರಯೋಗಃ ಸ್ಯಾದಂಗಾನ್ಯೇತಾನಿ ಚೈವ ಹಿ .
 ತಾಲಪ್ರಮಾಣಂ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಕೇವಲಂ ತು ವಿಶೇಷಕೃತ್ .. 138..
 ಶಮ್ಯಾ ತು ದ್ವಿಕಲಾ ಕಾರ್ಯಾ ತಾಲೋ ಹೈಕಕಲಸ್ತಥಾ .
 ಪುನಶ್ಚೈಕಕಲಾ ಶಮ್ಯಾ ಸನ್ನಿಪಾತಃ ಕಲಾದ್ವಯಂ .. 139..
 ಅನೇನ ಹಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಕಲಾತಾಲಲಯಾನ್ವಿತಃ .
 ಕರ್ತವ್ಯಃ ಪೂರ್ವರಂಗಸ್ತು ತ್ರ್ಯಶ್ರೋಽಪ್ಯುತ್ಥಾಪನಾದಿಕಃ .. 140..
 ಆದ್ಯಂ ಚತುರ್ಥಂ ದಶಮಮಷ್ಟಮಂ ನೈಧನಂ ಗುರು .
 ಯಸ್ಯಾಸ್ತು ಜಾಗತೇ ಪಾದೇ ಸಾ ತ್ರ್ಯಶ್ರೋತ್ಥಾಪಿನೀ ಧ್ರುವಾ .. 141..
 ವಾದ್ಯಂ ಗತಿಪ್ರಚಾರಶ್ಚ ಧ್ರುವಾ ತಾಲಸ್ತಥೈವ ಚ .
 ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾನ್ಯೇವ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ತ್ರ್ಯಶ್ರೇ ನೃತ್ತಪ್ರವೇದಿಭಿಃ .. 142..
 ವಾದ್ಯಗೀತಪ್ರಮಾಣೇನ ಕುರ್ಯಾದಂಗವಿಚೇಷ್ಟಿತಂ .
 ವಿಸ್ತೀರ್ಣಮಥ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ದ್ವಿಪ್ರಮಾಣವಿನಿರ್ಮಿತಂ .. 143..
 ಹಸ್ತಪಾದಪ್ರಚಾರಸ್ತು ದ್ವಿಕಲಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ .
 ಚತುರಶ್ರೇ ಪರಿಕ್ರಾಂತೇ ಪಾತಾಃ ಸ್ಯುಃ ಷೋಡಶೈವ ತು .. 144..
 ತ್ರ್ಯಶ್ರೇ ದ್ವಾದಶ ಪಾತಾಸ್ತು ಭವಂತಿ ಕರಪಾದಯೋಃ .
 ಏತತ್ಪ್ರಮಾಣಂ ವಿಜ್ಞೇಯಮುಭಯೋಃ ಪೂರ್ವರಂಗಯೋಃ .. 145..
 ಕೇವಲಂ ಪರಿವರ್ತೇ ತು ಗಮನೇ ತ್ರಿಪದೀ ಭವೇತ್ .
 ದಿಗ್ವಂದನೇ ಪಂಚಪದೀ ಚತುರಶ್ರೇ ವಿಧೀಯತೇ .. 146..
 ಆಚಾರ್ಯಬುದ್ಧ್ಯಾ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ತ್ರಶ್ರಸ್ತಾಲಪ್ರಮಾಣತಃ .
 ತಸ್ಯಾನ್ವ ಲಕ್ಷಣಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಪುನರುಕ್ತಂ ಭವೇದ್ಯತಃ .. 147..
 ಏವಮೇಷ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಃ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ .

ತ್ಯಶ್ಚ ಚತುರಶ್ಚ ಶುದ್ಧೋ ಭಾರತ್ಯುಪಾಶ್ರಯಃ .. 148..
 ಏವಂ ತಾವದಯಂ ಶುದ್ಧಃ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ಮಯೋದಿತಃ .
 ಚಿತ್ರತ್ವಮಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಯೋಕ್ಯಭಿಃ .. 149..
 ವೃತ್ತೇ ಹ್ಯುತ್ಥಾಪನೇ ವಿಪ್ರಾಃ ಕೃತೇ ಚ ಪರಿವರ್ತನೇ .
 ಚತುರ್ಥಕಾರದತ್ತಾಭಿಃ ಸುಮನೋಭಿರಲಂಕೃತೇ .. 150..
 ಉದಾತ್ತೈರ್ಗಾನ್ಯೈರ್ಗಂಧವೈಃ ಪರಿಗೀತೇ ಪ್ರಮಾಣತಃ .
 ದೇವದುಂದುಭಯಶ್ಚೈವ ನಿನದೈಯುರ್ಭೃಶಂ ಯತಃ .. 151..
 ಸಿದ್ಧಾಃ ಕುಸುಮಮಾಲಾಭಿರ್ವಿಕಿರೇಯುಃ ಸಮಂತತಃ .
 ಅಂಗ್ಕಾರೈಶ್ಚ ದೇವ್ಯಸ್ತಾ ಉಪನೃತ್ಯೇಯುರಗ್ರತಃ .. 152..
 ಯಸ್ತಾಂಡವವಿಧಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನೃತೇ ಪಿಂಡೀಸಮನ್ವಿತಃ .
 ರೇಚಕೈರಂಗ್ಕಾರೈಶ್ಚ ನ್ಯಾಸೋಪನ್ಯಾಸಸಂಯುತಃ .. 153..
 ನಾಂದೀಪದಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ತು ಏಕೈಕಸ್ಮಿನ್ವ ಧಕ್ಷ್ಯ ಧಕ್ .
 ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ಬುದ್ಧೈಃ ಸಮ್ಯಕ್ಚಿತ್ರಭಾವಮಭೀಪ್ಸುಭಿಃ .. 154..
 ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಶುದ್ಧಂ ಚಿತ್ರಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ .
 ತತಃಪರಂ ಪ್ರಯುಂಜೀತ ನಾಟಕಂ ಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತಂ .. 155..
 ತತಸ್ತ್ವಂತರ್ಹಿತಾಃ ಸರ್ವಾ ಭವೇಯುರ್ದಿವ್ಯಯೋಷಿತಃ .
 ನಿಷ್ಪ್ರಾಂತಾಸು ಚ ಸರ್ವಾಸು ನರ್ತಕೀಷು ತತಃ ಪರಂ .. 156..
 ಪೂರ್ವರಂಗೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಮಂಗಜಾತಮತಃಪರಂ .
 ಏವಂ ಶುದ್ಧೋ ಭವೇಚ್ಚಿತ್ರಃ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ವಿಧಾನತಃ .. 157..
 ಕಾರ್ಯೋ ನಾತಿಪ್ರಸಂಗೋಽತ್ರ ನೃತಾಗೀತವಿಧಿಂ ಪ್ರತಿ .
 ಗೀತೇ ವಾದ್ಯೇ ಚ ನೃತ್ತೇ ಚ ಪ್ರವೃತ್ತೇಽತಿಪ್ರಸಂಗತಃ .. 158..
 ಖೇದೋ ಭವೇತ್ಪ್ರಯೋಕ್ತ್ವಾಣಾಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಾಣಾಂ ತಥೈವ ಚ .
 ಖಿನ್ನಾನಾಂ ರಸಭಾವೇಷು ಸ್ಪಷ್ಟತಾ ನೋಪಜಾಯತೇ .. 159..
 ತತಃ ಶೇಷಪ್ರಯೋಗಸ್ತು ನ ರಾಗಜನಕೋ ಭವೇತ್ .
 (ಲಕ್ಷನೇನ ವಿನಾ ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷಣಾದ್ವಿಸ್ತುತಂ ಭವೇತ್ ..
 ಲೋಕಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರೇಣ ತಸ್ಮಾನ್ನಾಟ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ..)
 ತ್ಯಶ್ಚಂ ವಾ ಚತುರಶ್ಚಂ ವಾ ಶುದ್ಧಂ ಚಿತ್ರಮಥಾಪಿ ವಾ .. 160..
 ಪ್ರಯುಜ್ಯ ರಂಗಾನ್ನಿಷ್ಪ್ರಾಮೇತ್ಸೂತ್ರಧಾರ್ಃ ಸಹಾನುಗಃ .
 (ದೇವಪಾರ್ಥಿವರಂಗಾನಾಮಾಶೀರ್ವಚನಸಂಯುತಾಂ ..
 ಕವೇರ್ನಾಮಗುಣೋಪೇತಾಂ ವಸ್ತುಪಕ್ಷೇಪರೂಪಿಕಾಂ .
 ಲಘುವರ್ಣಪದೋಪೇತಾಂ ವೃತ್ತೈಶ್ಚಿತ್ತೈರಲಂಕೃತಾಂ ..

ಅಂತರ್ಯವನಿಕಾಸಂಸ್ಥಃ ಕುರ್ಯಾದಾಶ್ರಾವಣಾಂ ತತಃ .
 ಆಶ್ರಾವನಾವಸಾನೇ ಚ ನಾಂದೀಂ ಕೃತ್ವಾ ಸ ಸೂತ್ರಧೃತ್ ..
 ಪುನಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ರಂಗಂ ತು ಕುರ್ಯಾತ್ಪ್ರಸ್ತಾವನಾಂ ತತಃ .)
 ಪ್ರಯುಜ್ಯ ವಿಧಿನೈವಂ ತು ಪೂರ್ವರಂಗಂ ಪ್ರಯೋಗತಃ .. 161..
 ಸ್ಥಾಪಕಃ ಪ್ರವಿಶೇತ್ತತ್ರ ಸೂತ್ರಧಾರಗುಣಾಕೃತಿಃ .
 ಸ್ಥಾನಂ ತು ವೈಷ್ಣವಂ ಕೃತ್ವಾ ಸೌಷ್ಠವಾಂಗಪುರಸ್ಕೃತಂ .. 162..
 ಪ್ರವಿಶ್ಯ ರಂಗಂ ತ್ರೈರೇವ ಸೂತ್ರಧಾರಪದೈರ್ವರ್ಜೇತ್ .
 ಶ್ಲಾಪಕಸ್ಯ ಪ್ರವೇಶೇ ತು ಕರ್ತವ್ಯಸರ್ಧಾನುಗಾ ಧ್ರುವಾ .. 163..
 ತ್ಯಶ್ರಾ ವಾ ಚತುರಶ್ರಾ ವಾ ತಜ್ಜಿಮ್ಭಮ್ಭಲಯಾನ್ವಿತಾ .
 ಕುರ್ಯಾದನಂತರಂ ಚಾರೀಂ ದೇವರಹ್ಮಣಶಂಸಿನೀಂ .. 164..
 ಸುವಾಕ್ಯಮಧುರೈಃ ಶ್ಲೋಕೇರ್ನಾನಾಭಸವರಸಾನ್ವಿತೈಃ .
 ಪ್ರಸಾದ್ಯ ರಂಗಂ ವಿಧಿವತ್ಕವೇರ್ನಾಮ ಚ ಕೀರ್ತಯೇತ್ .. 165..
 ಪ್ರಸ್ತವಾ ತತಃ ಕುರ್ಯಾತ್ಕಾವ್ಯಪ್ರಖ್ಯಾಪನಾಶ್ರಯಾಂ .
 ಉದ್ಧಾತ್ಯಕಾದಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕಾವ್ಯೋಪಕ್ಷೇಪಣಾಶ್ರಯಂ ..166..
 ದಿವ್ಯೇ ದಿವ್ಯಾಶ್ರಯೋ ಭೂತ್ವಾ ಮಾನುಷೇ ಮಾನುಷಾಶ್ರಯಃ .
 ದಿವ್ಯಮಾನುಷಸಂಯೋಗೇ ದಿವ್ಯೋ ವಾ ಮಾನುಷೋಽಪಿ ವಾ .. 167..
 ಮುಖಬೀಜಾನುಸದ್ಭಾಶಂ ನಾನಾಮಾರ್ಗಸಮಾಶ್ರಯಂ .
 ಆವಿಧೈರುಪಕ್ಷೇಪೈಃ ಕಾವ್ಯೋಪಕ್ಷೇಪಣಂ ಭವೇತ್ ..168..
 ಪ್ರಸ್ತಾವೈವಂ ತು ನಿಷ್ಪ್ರಾಮೇತ್ಕಾವ್ಯಪ್ರಸ್ತಾವಕಸ್ತತಃ .
 ಏವಮೇಷ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಃ ಪೂರ್ವರಂಗೋ ಯಥಾವಿಧಿ .. 169..
 ಯ ಇಮಂ ಪೂರ್ವರಂಗಂ ತು ವಿಧಿನೈವ ಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .
 ನಾಶುಭಂ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವ ಗರ್ಲೋಕಂ ಚ ಗಚ್ಛತಿ .. 170..
 ಯಶ್ಚಾಪಿ ವಿಧಿಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಸಂಪ್ರಯೋಜಯೇತ್ .
 ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಕಪಚಯಂ ಘೋರಂ ತಿರ್ಯಗ್ಗ್ಲೋನಿಂ ಚ ಗಚ್ಛತಿ .. 171..
 ನ ತಥಾಽಗ್ನಿಃ ಪ್ರದಹತಿ ಪ್ರಭಂಜನಸಮೀರತಃ .
 ಯಥಾ ಹ್ಯಪ್ರಯೋಗಸ್ತು ಪ್ರಯುಕ್ತೋ ದಹತಿ ಕ್ಷಣಾತ್ .. 172..
 ಇತ್ಯೇವಾವಂತಿಪಾಂಚಾಲದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯೌಠ್ರಮಾಗಧೈಃ .
 ಕರ್ತವ್ಯ ಪೂರ್ವರಂಗಸ್ತು ದ್ವಿಪ್ರಮಾಣವಿನಿರ್ಮಿತಃ .. 173..
 ಏಷ ವಃ ಕಥಿತೋ ವಿಪ್ರಾಃ ಪೂರ್ವರಂಗಾಶ್ರಿತೋ ವಿಧಿಃ .
 ಭೂಯಃ ಕಿಂ ಕಥ್ಯತಾಂ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾಟ್ಯವೇದವಿಧಿಂ ಪ್ರತಿ .. 174..

ಇತಿ ಭಾರತೀಯೇ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪೂರ್ವರಂಗಪ್ರಯೋಗೋ ನಾಮ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

Encoded by Padmakar Dadegaonkar dadegaonkar@yahoo.com

——
Natya Shastra Chapter 5

pdf was typeset on March 24, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

